

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Kaitseministeerium
info@kaitseministeerium.ee

Teie 06.01.2026

Meie 02.02.2026

nr 5-1/26/1,
KAM/25-1067/-2K
nr 8-2/100

Kaitseväe korralduse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kooskõlastamata jätmine

Austatud minister

Kaitseministeerium on Justiits- ja Digiministeeriumile kooskõlastamiseks esitanud kaitseväe korralduse seaduse (KKS) muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (eelnõu). Justiits- ja Digiministeerium jätab eelnõu kooskõlastamata, tehes selle kohta järgmised märkused.

1. **Eelnõu § 1 p 3 (KKS § 3¹ lg 6¹)** – eelnõu kohaselt võidakse välisriigi relvajõude kaasata riiklikku järelevalvesse Kaitseväe koosseisus. Palume seletuskirjas üheselt välja tuua, et välisriigi relvajõude kaasatakse vaid Kaitseväe koosseisus ja mitte iseseisvalt.
2. **Eelnõu § 1 p 4 (KKS § 3² lg 3)** – leiame, et välisriigi relvajõudude kaasamine Eestis toimuvasse riiklikusse järelevalvesse on sedavõrd oluline teema, et kaasamise tingimused ja kord tuleb sätestada seaduses. Kuivõrd eelnõu tasandil ei ole kaasamise tingimusi ega korda ka üldisel tasandil reguleeritud, jääks kogu valdkonna reeglistiku kehtestamine täitevvõimu kätte. See aga ei pruugi olla kooskõlas põhiseadusest tuleneva olulisuse põhimõttega. Seega palume kaasamise korra ja tingimused vähemalt põhilises osas sätestada seaduse tasandil.
3. **Eelnõu § 1 p 8 (KKS § 49 lg 1¹)** – palume kaaluda, kas muudatuse sõnastus on täpne ja vastab soovitud sisule. Eelnõuga pakutud sõnastus jätab mulje, et riigipiiri seadus (RiPS) sätestab erimeetmete kohaldamisele korrakaitse seadusega võrreldes erisusi. Seda aga RiPS siiski ei tee. Seletuskirjast nähtuvalt tahetakse pigem piiritleda sisulist ülesannet – taristu kaitsega tegeleb Kaitseväge KKS-i alusel selles osas, mis jääb katmata RiPS-i tuleneva riigipiiri valvamise ülesandega (riigipiiri valvamise ülesanne sisaldab piirirežiimi tagamist, mis omakorda hõlmab osaliselt ka taristu kaitsega seonduvat). Palume sõnastus üle vaadata ja korrigeerida.
4. **Eelnõu § 1 p 11 koosmõjus punktidega 14-16 (KKS § 50)** – kordame juba varem tehtud märkust mõiste "julgeolekuala vahetu lähedus" äärmiselt avara sisu kohta. Arvestades, et eelnõu § 1 punktidega 14–16 antakse Kaitseväele õigus kohaldada intensiivselt põhiõigusi riivavaid meetmeid, võimaldavad normid koostoides Kaitseväele sisuliselt piiramatut sekkumisõigust. Seejuures võimaldatakse isikute õiguste piiramist rahuajal. Palume eelnõu sõnastust kitsendada.
5. **Eelnõu § 1 p-d 12-13 (KKS § 54)** – ajutine julgeolekuala tuleb eelnõu kohaselt tähistada, kuid Kaitseväe sisemise aktiga (Kaitseväe juhataja kehtestatud tingimustel ja korras) võib selle jätta tähistamata. Palume selgitada, kuidas tagatakse järelevalve Kaitseväe sisemise õigusakti

õiguspärasuse ja proportsionaalsuse üle. Lisaks juhime tähelepanu, et kui ajutine julgeolekuala on tähistamata, siis ei saa sellel piirata isikute põhiõigusi, sest isikud ei tea, et nad viibivad kõrgendatud käitumisnõuetega alal.

6. **Eelnõu § 1 p 14 (KKS § 54¹ lg 1)** – sätte kohaselt võib Kaitsevägi julgeolekualal või selle vahetus läheduses ohu ennetamiseks, väljaselgitamiseks või tõrjumiseks, samuti julgeolekualal asuva vara või isiku vastu suunatud ründe lõpetamiseks töödelda andmekogude andmeid. Palume kaaluda, kas ohu ennetamine, väljaselgitamine ja tõrjumine ei hõlma juba ka isiku ja vara vastu suunatud rünnet.

Kordame oma soovitusi, et varjatud andmetöötlust puudutav osa (KKS § 54¹ lg 1) vajab eelnõuga kavandatavaid muudatusi kogumis arvesse võtvat põhiseaduspärasuse analüüsi. Ei saa nõustuda märkuste tabelis antud selgitusega, et varjatud andmetöötlus ei vaja uut põhiseaduspärasuse analüüsi, sest see ei ole käesoleva eelnõuga KKSis lisatud, vaid on eksisteerinud KKSis aastaid ning aastal 2019 on Riigikohus hinnanud oma otsuses 5-19-38 kogu KKS § 54-1 põhiseaduspärasust (p 66) ning leidnud, et abstraktselt hinnates on KKS § 54¹ lg 1 ja lg 2 p 1 põhiseadusega kooskõlas (p 105). Juhime siiski tähelepanu, et eelnõus ettenähtud muudatusega soovitakse isikuandmete erinevatest andmekogudest varjatult töötlemise õigust laiendada, sest lävendina on ohu tase allapoole toodud (vt kehtiva KKS § 54¹ lg 1), ülesandeid on juurde lisatud (sh lisandunud *julgeolekuala vahetu lähedus*) ja Kaitsevägi üldmõistena kasutusele võetud.

7. **Eelnõu § 1 p 15 (KKS § 54² lg 2)** – sätte kohaselt on KKS §-des 543–5411, § 5412 lõikes 1 ja §-s 55 sätestatud erimeetme kohaldamine lubatud kuni Politsei- ja Piirivalveameti saabumiseni, välja arvatud juhul, kui riikliku järelevalve teostajaks ja süüteo kohtuväliseks menetlejaks on Kaitsevägi.

Märgime, et sätte sisu jääb arusaamatuks. Kaitsevägi võib tegutseda kas julgeolekuala julgeoleku tagamiseks (riigikaitse suund), edasilükkamatutu pädevusega korrakaitseorganina või oma järelevalvepädevusega korrakaitseorganina. Konstruktsioon, kus korrakaitseorgan kohaldab järelevalvemeetmeid vaid politsei kui üldkorrakaitseorgani saabumiseni, on omane eelkõige edasilükkamatu pädevuse puhul. Kõnealune säte ei reguleeri aga Kaitseväge tegutsemist edasilükkamatu pädevusega korrakaitseorganina, vaid annab Kaitsevæele ulatusliku sekkumisõiguse julgeolekuala julgeoleku tagamiseks. Arusaamatuks jääb, miks peab sellise ülesande täitmisel sekkuma politsei üldkorrakaitseorganina. Palume kaaluda sätte vajalikkust või sõnastada säte täpsemaks.

8. **Eelnõu § 1 p 15 (KKS § 54² lg 4)** – säte ütleb, et sama paragrahvi lõikes 3 nimetatud eesmärgil kehtestatavad piirangud tehakse isikule võimaluse korral teatavaks julgeolekualale või selle vahetusse lähedusse sisenemisel või muul viisil või avaldatakse asjakohaste riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse kodulehel.

Palume sättest välja jätta sõnad „võimaluse korral“. Kui Kaitsevæe juhataja on oma õigusaktiga kehtestanud julgeolekuala vahetus läheduses piiranguid, saab tõenäoliselt tegemist olla üldkorraldusega (haldusakt). Juhime tähelepanu, et haldusmenetluse seaduse kohaselt on haldusakti kehtivuse eelduseks selle adressaadile teatavakstegemine, teatavakstegemine võib seejuures aset leida erinevatel viisidel, muuhulgas ka avaliku teatavaks tegemise teel (HMS § 62 lg 3). Teatavaks tegemata ei saa haldusakt kehtida ega tekitada õigusi või kohustusi.

9. **Eelnõu § 1 p 15 (KKS § 54⁵)** – eelnõu kohaselt saab Kaitsevägi kehtestata teatud kohas viibimise keelu, viibimiskeelu ala võib hõlmata ka inimese elukohta või töökohta. Viibimiskeelu ala tuleb eelnõu kohase KKS § 54⁵ lg 2 järgi võimaluse korral arusaadavalt tähistada. Juhime tähelepanu, et viibimiskeeld peab olema seotud konkreetse kohaga, eriti kui see toob kaasa inimese jaoks väga kaalukaid piiranguid (takistused elu- või töökohta pääsemisel). Viibimiskeelu ala peab oleme üheselt määratletud ja seega saab seda ka tähistada. Keeldu, mis ei ole selgelt määratletud ja tähistatud, ei ole võimalik õiguspäraselt järgida. Palume ka siit sõnad „võimaluse korral“ välja jätta.

10. **Eelnõu § 1 p 15 (KKS § 54⁷)** – palume kaaluda, kas lõikes 1 on õigesti sõnastatud ohu astmed. Korrakaitstes tähistavad terminid „oluline oht“ ja „vahetu oht“ erinevaid olukordi. Kas eelnõu puhul peetakse silmas pigem vahetut olulist ohtu või tahetaksegi eristada vahetut ja olulist ohtu?

Viimasel juhul saab korrakaitseseaduse tähenduses vahetu olla ka igasugune muu oht (kõrgendatud oht, lihtocht) ja oluline oht seejuures vahetu olema ei pea.

- 11. Eelnõu § 1 p 15 ja § 4 p 9 (KKS § 54¹² lg 1, KaLS § 84⁶ lg 1)** – eelnõuga sätestatakse kaitseväge õigus kasutada jälgimisseadmestikku ja liikuvkaamerat. Kaitseministeerium on sätte kohta selgitanud, et heli salvestamine on vaja vormikaameral isikute õiguste tagamiseks vaidluse korral. Seega toetab Justiits- ja Digiministeerium heli salvestamist üksnes vormikaamera puhul, mitte aga nt liikuvkaamera puhul. Liikuvkaamera võib olla ka nt droon ning inimesel puudub teadmine, et tema juttu salvestatakse. Seega tuleb eelnõus ette näha, et heli ja pilti võib salvestada üksnes vormikaameraga, muud seadmed võivad salvestada üksnes pilti.

Teeme ettepaneku sõnastada sätte järgmiselt (muudetav osa alla joonitud):

(1) Kaitseliit võib Kaitseliidu julgeolekualal ja selle välispiirilt nähtavas vahetus läheduses toimuva jälgimiseks kasutada pilti edastavat või salvestavat jälgimisseadmestikku või liikuvkaamerat või pilti ja heli salvestavat vormikaamerat teabe salvestamiseks (edaspidi salvestis), kui see on vajalik Kaitseliidu julgeolekuala või sellel viibivate isikute, vara ning salastatud teavet ähvardava ohu ennetamiseks, väljaselgitamiseks või tõrjumiseks või nende vastu suunatud ründe lõpetamiseks.

- 12. Eelnõu § 1 p 15 ja § 4 p 9 (KKS § 54¹² lg 7, KaLS § 84⁶ lg 5)** – eelnõuga sätestatakse andmesubjekti õigused, mida on võimalik piirata. Juhime tähelepanu, et ükski andmesubjekti õiguste piirang ei tohi olla tähtajatu. Palume sätet täiendada selliselt, et piirangul on ka ajaline määre.

Teeme ettepaneku sõnastada sätted järgmiselt:

(7¹) Andmesubjekti õigusi võib piirata seni, kuni see on käesoleva paragrahvi lõikes 7 nimetatud eesmärgi täitmiseks vajalik.

- 13. Eelnõu § 1 p 15 (KKS § 54¹³ lg 3)** – sätte kohaselt säilitatakse meetme protokollid andmeid või Kaitseväes kehtivat isikuandmete töötlemise dokumentatsiooni vastavalt dokumentide säilitamise üldisele korrale Kaitseväes. Juhime tähelepanu, et isikuandmete säilitamise tähtaeg tuleb ette näha seadusega. Palume sätte sõnastust muuta, tuues konkreetne isikuandmete säilitamise tähtaeg.

- 14. Eelnõu § 3 p 3 (JAS § 34⁶ lg 1²)** – sätte kohaselt võib läbi vaadata üksnes kehal kantava asja, keha läbi vaatamine on keelatud. Võttes arvesse, et kehal kantavad asjad on ka ehted, rõngad jne, siis palume selgitada, kuidas saab öelda, et keha läbivaatamine on keelatud.

- 15. Eelnõu § 4 p 9 (KaLS § 84¹)**. Eelnõuga nähakse ette ka Kaitseliidule julgeolekuala regulatsioon. Erinevalt Kaitseväge julgeolekualast (KKS § 50) on Kaitseliidu regulatsioon palju laiem, sest julgeolekualaks võib olla ka „seade“. Jäab arusaamatuks, millega selline erisus on põhjendatud. Sisuliselt tekib Kaitseliidul (sest julgeolekuala määramise täpsemad tingimused ja korra kehtestab KL ülem ning üksnes tähistamise korra ja tingimused minister) võimalus seadmega avalikus ruumis liikudes nõ tekitada julgeolekuala ja kasutada selle kaitseks erinevaid piiravaid meetmeid ja vahetut sundi ning tulirelva. Samuti võib Kaitseliit eelnõu kohaselt kasutada jälgimisseadmestikku ja seda juba ohu ennetamiseks. Kaitseliidu julgeolekuala kaitset võib teostada mh ka reservväelane. Kokkuvõttes leiame, et selline hoomamatu välise mõjuga sätte tuleb eelnõust välja jätta.

- 16. Eelnõu § 5 p 2 (KorS § 16³ lg 3)** – sättega kehtestatakse nõue, et välisriigi relvajõud kaasatakse riiklikku järelevalvesse Kaitseväge koosseisus. Seletuskirjas tuuakse sõnaselgelt, et välisriigi relvajõude saab kaasata üksnes Kaitseväge koosseisus ja selliselt ei rikuta ka riigi tuumikülesande delegeerimise keeldu. Siiski lubab sätte sõnastus sellest nõudest teha erandi välislepinguga. Seletuskiri sellise erandi sätestamise vajalikkust ei selgita. Palume erandi tegemise võimalus kas eelnõust välja jätta või põhjendada selle vajalikkust, samuti seda, kuidas sel juhul oleks tagatud riigi tuumikülesande delegeerimise keelust kinnipidamine.

- 17. Eelnõu § 5 p 3 (KorS § 162 lg 5)** – sättega antakse välisriigi relvajõududele luba kasutada riiklikus järelevalves oma relva. Palume sätet täiendada selliselt, et tagatud oleks vaid selliste relvade kasutamine, mis ka Eesti kehtiva õiguse kohaselt riiklikus järelevalves lubatud on.
- 18. Eelnõu § 8 (VangS)** – eelnõu kohases regulatsioonis puudub säte selle kohta, millise seaduse alusel on võimalik sõjavange läbi otsida või nende suhtes kasutada füüsilist jõudu, teenistusrelva või erivahendeid. Palume eelnõusse vastav regulatsioon luua või sõnastada otsene viide kohaldatavale õiguslikule alusele.
- 19. Eelnõu § 12 p 5 (VangS § 5³ lg 1² p 7)** – sätte kohaselt kantakse sõjavangide andmestikku mh andmed sõjavangi järelevalve kohta. Palume eelnõus täpsustada, milliseid järelevalve andmeid töödeldakse – hõlmatud peaks olema ka andmed läbiotsimise ning füüsilise jõu, teenistusrelva või erivahendi kasutamise kohta. Samuti palume eelnõu seletuskirjas andmekoosseisude loetelu juurde lisada, mis eesmärgil nimetatud andmeid töödelda vaja on. Seletuskirjas ei ole infot, mis võimaldaks hinnata, kas nende andmete töötlemine on vajalik, sh kas see on kooskõlas IKÜM-i minimaalsuse ja eesmärgipärasuse põhimõttega.
- 20. Eelnõu § 8 (VangS)** – märgime, et sõjavangide andmestiku regulatsioon peaks jõustuma 01.01.2027, et tagada vangiregistri arendustegevuseks vajalik aeg.
- 21.** Palume arvestada ka käesoleva kirja lisas esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega tehtud märkustega.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Lisad:

1. Eelnõu fail Justiits- ja Digiministeeriumi märkustega
2. Seletuskirja fail Justiits- ja Digiministeeriumi märkustega

Katariina Kärsten 53888918
Katariina.Karsten@justdigi.ee
Kadri Margus
Kristel Niidas
Mari Käbi
Signe Reinsalu
Birgit Hermann